

Avizul Comitetului Economic și Social European privind „Studiile de impact asupra dezvoltării durabile (SID) și politica comercială a Uniunii Europene”

(2011/C 218/03)

Raportor: **dna Evelyne PICHENOT**

La 22 aprilie 2010, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Studiile de impact asupra dezvoltării durabile (SID) și politica comercială a Uniunii Europene.

Secțiunea pentru Relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 aprilie 2011.

În cea de-a 471-a sesiune plenară, care a avut loc la 4 și 5 mai 2011 (ședința din 5 mai 2011), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 161 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

În vederea îmbunătățirii performanțelor studiilor de impact asupra dezvoltării durabile (SID), legate de politica comercială a Uniunii Europene, CESE recomandă Comisiei o revizuire a mecanismului, care să răspundă mai bine cerințelor societății civile și contextului globalizării. CESE propune reformarea mecanismului SID și integrarea acestuia într-un ciclu coerent de evaluare.

1.1 În acest scop, CESE consideră că, de acum înainte, toate acordurile comerciale trebuie să cuprindă un mecanism de monitorizare, la care să participe și societatea civilă, aceasta fiind singura garanție a unui control al respectării angajamentelor luate și a unei vigilențe cu privire la riscurile și oportunitățile unei deschideri comerciale în materie de dezvoltare durabilă. Un astfel de mecanism este indispensabil în abordarea dinamică propusă, permițând, la termene stabilite, o nouă evaluare a riscurilor și oportunităților identificate în studiul inițial.

1.2 Pentru ca mecanismul să fie coerent cu obiectivele dezvoltării durabile, CESE recomandă ca SID:

- să se integreze într-o evaluare *ex-ante*, *in itinere* și *ex-post*;
- să fie coordonat cu studiul prealabil, care precedă mandatul de negociere și să fie efectuat în timp util;
- să acorde prioritate detectării riscurilor sociale și de mediu, care să completeze evaluarea economică, necesară în practică în principal în vederea justificării dorinței UE de a încheia un acord comercial;
- să prefere, la măsurarea efectelor cumulate ale liberalizării din cadrul celor trei piloni ai dezvoltării durabile, o evaluare mai specifică, detaliată la nivelul sectoarelor sau al gospodăriilor, mai ales în cazul economiilor cu o activitate informală semnificativă;

- să devină o referință în serviciul dezbaterii publice în fața Parlamentului European cu privire la „evaluarea consecințelor”;
- să implice celelalte politici ale Uniunii Europene în ceea ce privește măsurile adiacente.

1.3 În vederea sporirii pertinentei informației oferite, CESE recomandă o adaptare a SID prin intermediul dispozițiilor următoare:

- o reechilibrare între cei trei piloni;
- consultanții trebuie aibă la dispoziție o largă gamă de metode, mai ales calitative, pentru a clarifica aspectele neeconomice ale acordului comercial analizat;
- trebuie dezvoltate abordările ecologice (analiza ciclului de viață, amprenta de carbon, măsurarea efectului asupra biodiversității);
- ar trebui ca, în mod constant, din echipa de consultanți însărcinată cu efectuarea studiului să facă parte și experți din țările partenere în cadrul acordului comercial analizat;
- ar trebui să se facă apel la partenerii sociali, la specialiștii în aspectele legate de mediu, precum și la reprezentanții mediilor de afaceri în vederea unui dialog direct și aprofundat;
- luarea în considerare a impactului în funcție de gen;
- ar trebui să facă parte din SID și examinarea condițiilor de exercitare a profesiunilor din domeniul juridic și din cel al sănătății și, în special, independența și asigurarea integrității fizice a persoanelor care le exercită.

1.4 În vederea organizării unui proces participativ reînnoit, CESE recomandă următoarele:

- studiul trebuie să rămână accesibil în toate etapele pentru toate părțile interesate și pentru țările partenere, precum și să fie însoțit de un raport concis;
- consultarea trebuie să fie adaptată diferitelor etape ale ciclului, deschisă tuturor părților interesate ale societății civile și dotată cu mijloacele financiare adecvate;
- CESE trebuie să poată colabora încă din faza inițială a SID prin elaborarea unui aviz privind alegerea indicatorilor, identificarea organizațiilor societății civile care urmează să fie consultate și propunerea unor modalități de consultare;
- CESE trebuie să fie sesizat pentru a elabora un aviz privind „analiza consecințelor” prezentată Parlamentului European și Consiliului;
- CESE trebuie să fie recunoscut în calitate de partener important pentru organizarea consultărilor și a monitorizării împreună cu societățile civile ale țărilor partenere și în colaborare cu delegațiile UE;
- CESE trebuie să fie un mediator, astfel încât consultarea societății civile, în cadrul evaluării impactului, să fie coordonată cu viitoarea punere în practică a mecanismelor de monitorizare instituite în cadrul acordurilor;
- mecanismul de evaluare *ex-post* trebuie să ia în considerare rapoartele intermediare ale Comitetului de monitorizare.

2. Studiile de impact asupra dezvoltării durabile: un instrument necesar, dar care necesită o reformare indispensabilă

2.1 În comunicarea sa, „Comerț, creștere și afaceri internaționale” ⁽¹⁾, Comisia Europeană precizează că intenționează să își intensifice consultările cu părțile implicate și cu societatea civilă, în vederea unei evaluări mai eficiente a impactului politicilor comerciale asupra dezvoltării durabile. Conștient de rolul de lider jucat de către DG Comerț prin introducerea studiului de impact asupra dezvoltării durabile (SID), CESE apreciază inițiativa Comisiei de a redeschide dezbaterile în vederea analizării rezultatelor metodei, precum și în vederea încercării de a-și depăși limitele sau deficiențele. În acest aviz exploratoriu, CESE se concentrează asupra propunerilor menite să îmbunătățească performanțele mecanismului și să îi clarifice obiectivele. Acesta intenționează să răspundă întrebărilor cu privire la utilitatea societală și politică a studiilor de impact asupra dezvoltării durabile (SID).

2.2 Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Parlamentul European și-a sporit atribuțiile, egalându-le pe cele ale Consiliului UE în materie de politică comercială. După intrarea în vigoare a tratatului, prima ratificare, cea privind acordul cu Coreea de Sud în martie 2011, a permis părților

implicate să testeze importanța acestor noi atribuții deținute de către deputați, în special în ceea ce privește sectoarele sensibile. Prin urmare, este necesar ca formula precedentă de dialog cu societatea civilă să fie adaptată la această schimbare instituțională.

2.3 CESE reliefează cu mare interes modificările aduse mecanismului de recenta comunicare citată a Comisiei. Studiul de impact asupra dezvoltării durabile, care implică și consultarea societății civile și care este însoțit de un angajament formal de a fi efectuat în decursul negocierilor și de a pune la dispoziție concluziile acestuia în cadrul unui „document de poziționare”, rămâne neschimbat. Se adaugă o etapă nouă: Comisia anunță introducerea unei evaluări *ex-post* a acordurilor comerciale pentru a monitoriza repercusiunile acestora. În fine, apare o etapă-cheie a dezbaterii politice, după ce negocierea a avut loc și înaintea semnării acordului, Comisia stabilind o „evaluare a consecințelor” care va fi transmisă Parlamentului European și Consiliului. De acum înainte, SID nu mai poate fi conceput ca un simplu instrument limitat la a fi folosit în faza de negociere: acesta este firul conducător al întregului ciclu de elaborare, de punere în aplicare și de monitorizare a politicilor. Acest fapt conferă actualitate și o importanță crescută propunerilor de reformare ale mecanismului expuse în prezentul aviz.

2.4 În lipsa unei concluzii pozitive la nivel multilateral, acordurile de liber schimb (ALE), fie bilaterale, fie regionale, cuprind din ce în ce mai multe elemente cu privire la o guvernanta mai „durabilă” a comerțului internațional, atât prin recursul la un ciclu complet de evaluare (*ex ante* și *ex post*) cât și prin conținutul lor - capitole dedicate dezvoltării durabile și, implicit, angajamentelor în direcția protecției mediului și angajamentelor sociale.

2.5 Există deja un dialog structurat ⁽²⁾ între DG Comerț și societatea civilă, care cuprinde sesiuni de informare și de schimburi în diverse etape ale negocierilor comerciale. Acesta răspunde obligației de a consulta atât organizațiile societății civile europene, cât și pe cele ale țărilor partenere în vederea elaborării de către consultanți a studiilor de impact asupra dezvoltării durabile. El reprezintă o experimentare la scară largă a unui dialog civil în care CESE dorește să se implice mai mult.

2.6 În etapa actuală a dezvoltării sau a reluării negocierilor comerciale, bilaterale sau regionale, această formulă de informare/consultare trezește așteptări, însă întâmpină și critici ⁽³⁾. În cadrul studiilor de impact asupra dezvoltării durabile, se utilizează frecvent modele de simulare matematică, precum cele de echilibru general calculabil, concepute în vederea evaluării eficacității politicilor macroeconomice și nu a impactului lor asupra mediului înconjurător și social. Acest fapt tinde să acorde o importanță deosebită evaluării economice. Rezultatele modelizării prezentate în cadrul SID sunt adesea conforme așteptărilor intuitive și lipsite de o calitate informativă semnificativă pentru negociatori și părțile interesate, din cauză

⁽²⁾ Raportul de activitate pentru anul 2010 al DG Comerț privind dialogul cu societatea civilă http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/february/tradoc_145785.pdf

⁽³⁾ Raportul final pentru anul 2010 referitor la consultarea publică cu privire la noua politică comercială a Uniunii Europene http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/september/tradoc_146556.pdf

⁽¹⁾ COM(2010) 612, din 9 noiembrie 2010

că acestea nu identifică impacturi semnificative sau suficient precizate. Fiind îngreunat de absența sau de lipsa credibilității datelor statistice în sectorul informal, SID nu reflectă în măsură suficientă posibilele repercusiuni în acest sector.

2.7 În ceea ce privește procedura, mai multe analize ⁽⁴⁾ arată că elaborarea acestor studii de impact asupra dezvoltării durabile și organizarea de consultări au anumite limite. Întrucât apar tardiv în procesul de negociere, studiile de impact asupra dezvoltării durabile nu sunt capabile nici să influențeze cu adevărat conținutul acestuia și nici să sensibilizeze în timp util actorii vizați de cele mai substanțiale efecte. Identificarea și alegerea actorilor-cheie consultați pe durata procedurii se caracterizează prin absența unor norme clare.

2.8 În cazul unei crize financiare și economice, în urma căreia valorile anumitor indicatori sociali se schimbă în mod substanțial, studiul inițial va trebui completat sau modificat în vederea actualizării datelor și scenariilor folosite, precum și în vederea creșterii pertinentei măsurilor adiacente sugerate.

3. Integrarea studiilor de impact asupra dezvoltării durabile într-un ciclu coerent de evaluare

3.1 Având în vedere faptul că studiile de impact asupra dezvoltării durabile nu sunt satisfăcătoare, întrucât oferă, prea târziu, informații care nu adaugă nimic nou negocierii și care sunt lipsite de implicații politice clare și de consultări adecvate, CESE propune reformarea lor în baza unei abordări dinamice. În primul rând, este necesară orientarea misiunii acestor studii asupra detectării riscurilor specifice (în domeniul protecției mediului și în cel social) și asupra evaluării și monitorizării acestor riscuri de-a lungul timpului. Esența valorii adăugate a studiilor de impact asupra dezvoltării durabile constă în furnizarea acestei informații cu privire la riscurile anticipate și observate.

3.2 Așadar, evaluarea este totodată *ex ante* (riscuri anticipate), *in itinere* (evoluția riscurilor), dar și *ex post* (impact observat). Mai mult decât o metodă sau un instrument de diagnosticare, SID dobândește astfel un caracter dinamic. Prin urmare, acest studiu nu mai trebuie conceput ca un instrument statistic, datorită căruia valoarea aritmetică a celor trei piloni poate fi calculată, ci ca un proces de coproducție și de schimb de informații specifice. Acestea dobândesc valoarea unui „semnal” sau a unei alerte, care este adusă la cunoștința societății civile și a negociatorilor, cărora le revine răspunderea de a fi vigilenți.

⁽⁴⁾ Anne Chetaille (2005), *Les études d'impact des accords commerciaux sur le développement durable: bilan et perspectives* (Studiile impactului acordurilor comerciale asupra dezvoltării durabile: bilanș și perspective), Gret, Paris.

Ruddy and Hilty (2007), *Impact assessment and policy learning in the European Commission* (Evaluarea de impact și învățarea politică în Comisia Europeană), Sciencedirect.

Pascal Gabriel (2008), *Problématiques environnementales, emploi et cohésion sociale. Un examen des développements politiques au niveau international* (Problematicile privind mediul, ocuparea forței de muncă și coeziunea socială: un studiu al evoluțiilor politice la nivel internațional), Syndex/DG Emploi.

Ekins and Voituriez (2009), *Trade, Globalisation and Sustainability Impact Assessment* (Comerțul, globalizarea și evaluarea impactului asupra durabilității), Earthscan, London.

3.3 Pentru a fi eficient, procesul SID trebuie să fie integrat într-un ciclu coerent de evaluare a politicilor Uniunii Europene, a căror finalitate comună este dezvoltarea durabilă.

3.3.1 În primul rând, coerența dintre cei trei piloni, împreună cu consolidarea necesară a perspectivei privind mediul înconjurător și clima, dar și pe plan social, considerații explicite privind respectarea drepturilor omului și a condițiilor de muncă decentă ⁽⁵⁾.

3.3.2 Apoi, coerența dintre politicile și măsurile complementare prevăzute și riscurile și oportunitățile identificate. Recomandările trebuie să implice gama cea mai largă de politici și măsuri ale Uniunii Europene (fondurile structurale și programele specifice, ajutorul pentru dezvoltare, fondul de ajustare la globalizare, Instrumentul european pentru democrație și drepturile omului – IEDDO, finanțarea BEL). Reciproc, aceste mecanisme trebuie să ia în considerare SID în cadrul programării lor.

3.3.3 În sfârșit, coerența dintre diferitele evaluări instituite de către Comisie. Este nevoie, în special, de clarificarea legăturii dintre studiul de impact prealabil misiunii de negociere și studiile de impact asupra dezvoltării durabile (SID). Mandatul unui studiu de impact asupra dezvoltării durabile poate fi adaptat și revizuit după necesități, în funcție de existența, înainte de demararea sa, a unei analize prealabile ambițioase sau, dimpotrivă, a uneia modeste și incomplete asupra riscurilor sociale și asupra celor cu privire la mediul înconjurător.

3.4 Reprezentanții aleși ai Parlamentului European, reprezentanții statelor membre, precum și societatea civilă ar trebui să fie implicați de-a lungul întregului proces, mult mai mult decât sunt în prezent. Redactării de către Comisie a unei „analize a consecințelor” acordului comercial, în vederea transmiterii către Parlamentul European și Consiliu, îi este conferită o dimensiune strategică în cadrul ciclului, iar luarea în considerare a acesteia de către instituții reprezintă oportunitatea de a cristaliza dialogul civil în jurul unui moment-cheie al dezbaterii politice.

3.5 Studiile de impact asupra dezvoltării durabile ar trebui generalizate și adaptate actualelor și viitoarelor mandate de negociere a acordurilor de liber schimb cu partenerii noștri economici strategici (Statele Unite, China, Rusia, Japonia, India, Brazilia), incluzând, într-un mod mai precis, aspecte legate de Protocolul Organizației Națiunilor Unite privind drepturile economice și sociale, precum și legate de drepturile de proprietate intelectuală, de codurile în domeniul achizițiilor publice și de acordurile de investiții.

4. Sporirea pertinentei informației oferite

4.1 Pentru a se lua cu adevărat în considerare eventualele consecințe pozitive sau negative, este indispensabilă transmiterea rezultatelor către negociatori într-o fază incipientă a discuțiilor. Este necesară menținerea accesibilității studiilor pentru toate părțile interesate și pentru țările partenere, în toate stadiile evoluției acestora. Cu toate că durata de realizare a unui studiu a fost extinsă la nouă luni, această perioadă trebuie să fie bine organizată în vederea intensificării procesului consultativ în țările partenere.

⁽⁵⁾ Raport de informare, „Munca decentă și dezvoltarea durabilă în regiunea Mării Mediterane”, CESE, septembrie 2010

4.2 Pentru a se putea răspunde criticii cu privire la utilitatea studiilor de impact asupra dezvoltării durabile, ar trebui să se renunțe la generalități și la măsurarea calitativă a efectelor agregate (economic versus de protecție a mediului versus social). Trebuie acordată prioritate definirii riscurilor specifice privind mediul și a celor sociale, precum și potențialului acestor domenii, în completarea măsurării necesare a oportunităților pe plan economic care, prin însăși structura studiilor, se dovedesc pozitive în majoritatea modelelor. Existența oportunităților este cea care a determinat, de fapt, negocierea acordurilor respective imediat după încheierea studiului de impact prealabil mandatului.

4.3 Evaluarea riscurilor privind mediul și a celor sociale trebuie efectuată prin luarea în calcul a celui mai mare eșantion de metode disponibile, de la cele cantitative până la cele calitative, concepute special pentru a clarifica un aspect neeconomic al politicilor comerciale studiate, precum impactul în funcție de gen, securitatea aprovizionării cu produse alimentare sau siguranța sanitară a produselor alimentare. Ar trebui dezvoltate mai ales abordările mai ecologice, precum analizele ciclului de viață, amprenta de carbon, efectul asupra biodiversității. O altă parte a abordării presupune adoptarea unor metode calitative în vederea evaluării consecințelor sociale în sectoarele-țintă, cu privire la ocuparea forței de muncă și munca decentă.

4.4 În legătură cu această temă, Comisia ar trebui să ceară expres părerea unor specialiști în materie de chestiuni sociale și/sau de mediu, în condițiile delimitate de procedura de ofertare în general. Se recomandă cu tărie o mai mare implicare a experților din țările partenere și a celor aparținând OIM, OMS sau, după caz, FAO, în special în cazul economiilor cu o activitate informală semnificativă. De asemenea, consultanții trebuie să efectueze o analiză a condițiilor de exercitare a profesiunilor liberale din domeniul juridic și medical, în vederea informării cu privire la protecția legală a intereselor și a integrității fizice a persoanelor care le exercită.

4.5 Impactul intraeuropean nu trebuie neglijat, mai ales în cazul SID privind partenerii strategici, în special în domeniul ocupării forței de muncă sau al restructurărilor. În acest domeniu, este esențial ca partenerii sociali să fie implicați, inclusiv în vederea identificării eventualelor tensiuni dintre obiectivele sociale și cele de mediu, în perspectiva unei tranziții corecte și a unei creșteri ecologice și favorabile incluziunii. Trebuie căutate sistematic informațiile privind aspectele sectoriale pe lângă Comisia consultativă pentru mutații industriale a CESE și pe lângă comitetele europene de dialog social sectorial, a căror agendă ia în considerare schimburile comerciale. Dialogul direct cu partenerii sociali va contribui la conferirea unei mai mari legitimități rezultatelor studiului de impact.

4.6 În plus, angajamentele voluntare și/sau negociate în materie de responsabilitate socială a întreprinderilor (RSI), asumate de întreprinderile multinaționale, precum și acordurile-cadru internaționale vor trebui să devină, progresiv, elemente de informare pentru SID.

4.7 Resursele financiare și umane dedicate sporirii capacităților țărilor partenere (expertiza, în special în ceea ce

privește mediul și domeniul social, și mecanismele de consultare) reprezintă cheia calității studiilor de impact asupra dezvoltării durabile și a demarării activităților grupului de monitorizare. Este nevoie de o aprofundare și dezvoltare a coordonării pe acest subiect între DG Dezvoltare și Cooperare și DG Comerț, precum și punerea de acord cu programarea Serviciului european pentru acțiune externă.

4.8 Impactul acordurilor de liber schimb asupra țărilor care nu au semnat acordul comercial sau asupra regiunilor ultraperiferice ar trebui să fie integrat progresiv, cu ajutorul experților locali și al societății civile în vederea evaluării efectelor ecologice și sociale ale modificării fluxurilor comerciale.

4.9 Această abordare a unei analize utile pentru negociatori și pentru viitorii evaluatori ar trebui tradusă printr-o revizuire a ghidului practic al SID elaborat în 2006 ⁽⁶⁾ de către Comisia Europeană, prin implicarea puternică a experților DG Dezvoltare și Cooperare, DG Ocuparea forței de muncă, DG Mediu, DG Politici climatice și DG SANCO în punerea sa în aplicare.

5. Revizuirea procesului de participare a societății civile

5.1 Multe din aceste recomandări răspund așteptărilor exprimate de către respondenți cu ocazia consultării publice lansate de DG Comerț în 2010 cu privire la noua politică comercială, în cadrul căreia aceștia au formulat și o apreciere critică. Tot așa cum SID trebuie să se înscrie într-un ciclu coerent de evaluare a politicilor, consultarea trebuie, la rândul ei, regândită, într-un mod dinamic, ca reprezentând un proces adaptat diferitelor etape ale ciclului și ar trebui să se sprijine pe identificarea bunelor practici.

5.2 În cadrul consultărilor instituționale, CESE ar putea să se implice mai mult în faza inițială a elaborării unui SID anume, elaborând un aviz privind alegerea indicatorilor sociali sau de protecție a mediului sau pentru a identifica măsurile complementare, precum și pentru a propune cele mai adecvate mecanisme de consultare.

5.3 În momentul „evaluării consecințelor” în fața Parlamentului European, societatea civilă așteaptă o dare de seamă din partea Comisiei cu privire la modul în care concluziile SID au fost integrate de către negociatori și la modificările aduse unor capitole pentru a se evita obstacolele identificate.

5.4 Studiul inițial trebuie inserat într-un mecanism de monitorizare și de evaluare în faza incipientă (între 2 și 3 ani) permițând, în strânsă colaborare cu societatea civilă, să se precizeze și, la nevoie, să se revizuiască efectele observate, precum și să se identifice noile riscuri. Monitorizarea și evaluarea trebuie să se concentreze asupra riscurilor și a modificărilor acestora de-a lungul timpului, precum și asupra eficienței măsurilor complementare.

⁽⁶⁾ Ghid practic privind SID, DG Comerț: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/march/tradoc_127974.pdf.

5.5 Pentru a răspunde noului ciclu de evaluare, care cuprinde SID, CESE dispune de o rețea de relații stabilizate, din care fac parte și organizații ale societăților civile din țările terțe. În consecință, acesta poate avea rolul de interfață pentru consultări. Comitetul a dobândit deja o experiență în anumite etape de negociere pentru a organiza dialogul cu societățile civile ale țărilor partenere.

5.6 Aceste grupuri geografice permanente ale CESE, care fac schimb de opinie cu societatea civilă a țărilor terțe, reprezintă un atu major pentru organizarea, împreună cu toate părțile societății civile, a nucleelor de pornire ale comitetelor de monitorizare a acordurilor. Dobândind o experiență de dialog și de confruntare cu privire la diverse aspecte ale acordurilor de asociere sau de parteneriat, aceste organe de lucru ale CESE devin cadre privilegiate pentru dezbateră cu privire la echilibrele obținute în acordul comercial. Fiecare structură comună aduce, geografic vorbind, o experiență de pe teren cu privire la legăturile empirice dintre comerțul internațional și dezvoltarea durabilă.

5.7 Mecanismul de monitorizare cuprins în Acordul Cariforum constituie un răspuns la nevoia de supraveghere a întregului acord, printr-o evaluare reciprocă a punerii lui în aplicare, efectuată de către societățile civile. Cel aparținând Coreei de Sud permite monitorizarea capitolului „Dezvoltarea durabilă a acordului”. Instituirea acestor mecanisme de monitorizare reprezintă o pârgie decisivă pentru credibilitatea

angajamentelor europene în materie de dezvoltare durabilă. Validitatea ulterioară a monitorizării și încrederea existentă între părțile acestui proces consultativ vor depinde de calitatea studiului de impact asupra dezvoltării durabile. Acesta este motivul pentru care CESE reiterează interesul pe care îl manifestă pentru introducerea unui comitet de monitorizare în toate acordurile comerciale.

5.8 CESE susține abordarea bazată pe cooperare, inițiată de DG Comerț, al cărei scop este includerea în cadrul fiecărui acord a unui capitol intitulat „dezvoltare durabilă”, care să conțină angajamente în domeniul social și privind protecția mediului. SID participă la acest demers stimulator, indicând, în mod empiric și practic, oportunitățile oferite de comerț în acest domeniu, precum și dispozițiile tranzitorii sau măsurile de ajustare, de compensație sau de salvagardare necesare în vederea îndepărtării sau a reducerii riscurilor sociale și de mediu, în conformitate cu angajamentele din acord.

5.9 CESE, în calitate de pivot al monitorizării Acordului Cariforum, se va baza pe legăturile cu societatea civilă, care au luat naștere în prealabil. De asemenea, acesta va dezvolta un parteneriat cu societatea civilă sud-coreeană pentru a continua supravegherea mecanismelor de monitorizare care trebuie instituite. Pentru a revizui procesul participativ, este necesar să se tragă învățăminte din prima evaluare *ex-post* a acordului cu Chile.

Bruxelles, 5 mai 2011

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Staffan NILSSON
